

ДО ОБГРУНТУВАННЯ СУМНІВНОСТІ У ДОЦІЛЬНОСТІ ЗБЕРІГАННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ НА СПЕЦІАЛЬНИХ МАЙДАНЧИКАХ І СТОЯНКАХ ДЕРЖАВТОІНСПЕКЦІЇ

Наводяться статистичні дані розгляду справ про затримання транспортних засобів у судах держави Україна. Здійснено порівняння зберігання тривалій час транспортних засобів на стоянках відділу Державтоінспекції. Аналізується правова система України, спрямована на урегулювання суспільних відносин інституту тимчасового затримання транспортних засобів. Запропоновано здійснювати процедуру зберігання тимчасово затриманих транспортних засобів з органами місцевого самоврядування.

Ключові слова: транспортний засіб, тимчасове затримання, послуги транспортування і зберігання, приватна власність.

Приводятся статистические данные рассмотрения дел о задержании транспортных средств в судах государства Украина. Совершено сравнение хранения длительное время транспортных средств на стоянках отдела Госавтоинспекции. Анализируется правовая система Украины, направленная на регулирование общественных отношений института временного задержания транспортных средств. Предлагается осуществлять процедуру хранения временно задержанных транспортных средств с органами местного самоуправления.

Ключевые слова: транспортное средство, временное задержание, услуги транспортировки и хранения, частная собственность.

The statistical data on cases of detention of vehicles proceeding in the courts of the State Ukraine. Made the comparison of long-term storage of vehicles of traffic police at the premises of the State. Analyzes the legal system of Ukraine is aimed at regulating social relations institute temporary detention of vehicles. Proposed a procedure to store temporarily detained vehicles with local authorities.

Key words: vehicle, temporary detention, transportation and storage services, private property.

Відсутність кодифікації адміністративно-деліктних відносин інституту тимчасового затримання транспортних засобів створює передумови бездіяльності виконавчої та судової влади в Україні.

Нашу позицію про те, що адміністративно-правові норми у даній сфері не врегульовують спірні питання, обґрунтовують також критичні публікації на багатьох сайтах, що спеціалізуються на висвітленні суспільних відносин, які виникають внаслідок дорожньо-транспортних пригод.

Противправну діяльність, пов'язану із заволодінням транспортними засобами, вивчали О. Данілівська, Ю. Іванов, О. Культенко, М. Онишук, М. Свірін, Р. Щупаківський, В. Смеляненко, досліджуючи кримінально-правовий аспект цієї проблематики.

Проте проблематика адміністративного законодавства в даній сфері, яка відображається у спорах, що виникають між суб'єктами суспільних відносин у дорожньо-транспортних пригодах, не вивчалась.

Нереалізованість волевиявлення приватних суб'єктів (юридичних та фізичних осіб), як власників, так і користувачів транспортних засобів, стверджує Єдиний державний реєстр судових рішень¹ за параметрами пошук за контекстом затримання транспортного засобу, який узагальнює статистичні дані розгляду справ у

період ухвалення судових рішень з травня 2006 до травня 2012 р. – 41617. З них судом скасовано затримання транспортних засобів у 4520 випадках.

У агрегації до вищевикладеного статистичного аналізу пропонуємо здійснити порівняння з даними відділу ДАІ УМВС в Рівненській області про зберігання тривалий час транспортних засобів, затриманих з різних підстав на майданчиках тимчасового утримання (більш ніж три роки) станом на липень 2011 р.: автомобілів – 113, мотоциклів – 43, мопедів – 8².

Головною ідеєю даної публікації є аналіз правової системи України та вивчення законодавчих актів, спрямованих на урегулювання суспільних відносин інституту тимчасового затримання транспортних засобів.

Спочатку зазначимо закони та нормативно-правові акти, які врегульовують суспільні відносини інституту тимчасового затримання транспортних засобів: ст. 41 Конституції України, ст. 317 Цивільного кодексу України, ст. 265 Кодексу про адміністративні правопорушення; а також Постанови КМУ «Про затвердження порядку тимчасового затримання та зберігання транспортних засобів на спеціальних майданчиках і стоянках» від 17 грудня 2008 р. № 1102 та «Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися органами та підрозділами Міністерства внутрішніх справ» від 4 червня 2007 р. № 795, спільні накази Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства фінансів України, Міністерства економіки України «Про затвердження розмірів плати за надання послуг органами та підрозділами Міністерства внутрішніх справ та Порядку їх справляння» від 5 жовтня 2007 р. № 369/1105/336³(який втратив чинність) та «Порядок справляння плати за надання послуг органами та підрозділами Міністерства внутрішніх справ» від 5 жовтня 2007 р. № 369/1105/336, який зареєстровано в Міністерстві юстиції України 31 жовтня 2007 р. за № 1236/14503.

Цікавим вважаємо факт подання до реєстрації в Міністерство юстиції України двох вказаних вище спільних наказів та визнання таким, що втратив чинність, спільний наказ Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства фінансів України, Міністерства економіки України від 5 жовтня 2007 р. № 369/1105/336 «Про затвердження розмірів плати за надання послуг органами та підрозділами Міністерства внутрішніх справ та Порядку їх справляння», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 31 жовтня 2007 за № 1235/14502 із змінами, які відбулися відповідно до спільного наказу Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства фінансів України, Міністерства економіки України від 25 квітня 2012 р. № 364/497/506, який зареєстровано в Міністерстві юстиції України 15 травня 2012 р. за № 760/21073 «Про визнання таким, що втратив чинність, спільного наказу Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства фінансів України, Міністерства економіки України від 05.10.2007 № 369/1105/336»⁴, тобто спільний наказ «Порядок справляння плати за надання послуг органами та підрозділами Міністерства внутрішніх справ» від 5 жовтня 2007 р. № 369/1105/336, який зареєстровано в Міністерстві юстиції України 31 жовтня 2007 р. за № 1236/14503⁵ залишається чинним.

Для фахівців з позитивного права слід звернути увагу на ч. 5 ст. 265 Кодексу про адміністративні правопорушення⁶, згідно з якою за подання звернення про отримання тимчасово затриманого транспортного засобу та повернення особі тимчасово затриманого транспортного засобу не може стягуватися плата. Природно, щоб відновити своє право власності, водій згідно з Постановою КМУ

«Про затвердження Порядку тимчасового затримання та зберігання транспортних засобів на спеціальних майданчиках і стоянках» від 17 грудня 2008 р. № 1102⁷ повинен оплатити транспортування і зберігання транспортного засобу на спеціальному майданчику чи стоянці Державтоінспекції. Після втрати чинності наказу, яким було врегульовано розмір плати за надання послуг, діє Порядок справляння плати за надання послуг, відповідно до якого фактично повинна стягуватися плата за надання послуг транспортування і зберігання транспортного засобу. Треба розуміти, що оплата таких послуг жодним чином не стосується штрафних санкцій за адміністративне правопорушення.

Крім того, надання послуг Державтоінспекцією прямо пов'язане із Законом України «Про захист прав споживачів» від 12 травня 1991 р. № 1023-ХІІ⁸. Відповідно до ст. 17 цього Закону заборонено примушування споживача до придбання послуг непотрібного йому асортименту. До того ж примусовість стягнення плати та сумнівний характер встановлення її розміру підпадає під визначення обмежень прав споживача, що заборонено ст. 18 цього Закону.

Слід додати, що в даному разі має місце порушення не лише Закону «Про захист прав споживачів», а також і Закону України «Про захист економічної конкуренції» від 11 січня 2001 р. № 2210-III⁹. Зокрема, його ч. 3 ст. 15 вказує, що «вчинення антиконкурентних дій органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю забороняється і тягне за собою відповідальність згідно з законом». Антиконкурентними діями в даному разі слід вважати примушування до оплати послуг суб'єкта господарювання.

Більш того, тривалість послуги транспортування і зберігання транспортного засобу позбавляє власника транспортного засобу права на користування та розпорядження своїм майном, а отже, суперечить ч. 1 ст. 317 Цивільного кодексу України¹⁰.

Оскільки законність розміру сум за послуги транспортування і зберігання транспортного засобу можна ставити під сумнів, слід з'ясувати, а чи доцільно взагалі зберігати транспортні засоби на спеціальних майданчиках і стоянках Державтоінспекції?

По-перше, формуючи тезаурус відповіді на це запитання, треба вказати за яких обставин можна відсторонити особу від приватної власності.

По-друге, транспортування і зберігання – це два різні види послуг, як за процедурою, так і за наявністю відповідних форм ресурсного забезпечення.

По-третє, слід встановити порядок дій, які вчиняє законний власник транспортного засобу для повернення свого права на користування та розпорядження своїм майном, водночас чітко визначивши, з якого періоду статус майна стає заставним та хто із суб'єктів має право на статус позивача і третьої особи та може позиватися до зареєстрованого власника на суму штрафних санкцій та транспортування і зберігання транспортного засобу на спеціальному майданчику чи стоянці.

На нашу думку, на продовження обґрунтування відповіді на запитання, адекватним буде використати вже сформульовані здобутки американських колег про те, що лише за водіння в нетверезому стані транспортний засіб може бути конфіскований і за його зберігання може бути виставлений рахунок¹¹ (в інших випадках, наприклад незаконного паркування, – транспортний засіб може бути відбуксований).

Більш того, в штаті Каліфорнія (США) суспільні відносини інституту тимчасового затримання транспортних засобів врегульовані в рамках Транспортного кодексу. Параграф 22658 розділу «Відсторонення від приватної власності» вказує обстановку, при яких транспортний засіб власника або особи, у законному користуванні якої він перебуває, може бути розміщений на Громадській автостоянці¹². У п.6 цього ж параграфу зазначено, що відповідно до ст. 1748.1 Цивільного кодексу¹³ правоохоронні органи можуть включати витрати за буксирування і зберігання при укладанні угоди з компанією, яка буксирує транспортні засоби з послугою оплати кредиткою власника чи особи, яка має право законного використання¹⁴.

Отже, автор вважає недоцільним зберігати транспортні засоби на спеціальних майданчиках та стоянках Державтоінспекції, цю процедуру слід врегулювати з органами місцевого самоврядування.

Основним висновком автора є необхідність законодавчого врегулювання висвітленого питання, проблематику якого було здійснено спробу обґрунтувати у цій статті.

Подальшу перспективу в проведенні дослідження вбачаємо у запозиченні законодавства розвинених країн про статус суб'єктів у суспільних відносинах інституту тимчасового затримання транспортних засобів.

1. *Єдиний державний реєстр судових рішень* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/>. **2.** *Відділ ДАІ УМВС України в Рівненській області / Майданчик тимчасового утримання ТЗ станом на 08.07.2011* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://udai.rv.ua/index.php/mtz>. **3.** *Про затвердження Розмірів плати за надання послуг органами та підрозділами Міністерства внутрішніх справ [...] МВС України, Мінфін України, Мінекономіки (з 2005 р.); Наказ від 05.10.2007 № 369/1105/336* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1235-07>. **4.** *Про визнання таким, що втратив чинність, спільного наказу Міністерства внутрішніх справ України, [...] МВС України, Мінфін України, Мінекономрозвитку України; Наказ від 25.04.2012 № 364/497/506* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0760-12>. **5.** *Порядок справляння плати за надання послуг органами та підрозділами Міністерства внутрішніх справ: МВС України, Мінфін України, Мінекономіки (з 2005 р.); Порядок від 05.10.2007 № 369/1105/336* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1236-07/ed20101230>. **6.** *Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 213–330): Верховна Рада УРСР; Кодекс України, Закон, Кодекс від 07.12.1984 № 8073-X* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/80732-10/page5>. **7.** *Про затвердження Порядку тимчасового затримання та зберігання транспортних засобів на спеціальних [...] Кабінет Міністрів України; Постанова, Порядок від 17.12.2008 № 1102* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1102-2008-%D0%BF>. **8.** *Про захист прав споживачів: Верховна Рада УРСР; Закон від 12.05.1991 № 1023-XII* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>. **9.** *Про захист економічної конкуренції: Верховна Рада України; Закон від 11.01.2001 № 2210-III* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>. **10.** *Цивільний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України, Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 435-IV* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15/page6>. **11.** *Washington Driver Guide. DEPARTMENT OF LICENSING // Driver Examining Department of Licensing. WA, 2010 – 111 p. – P. 90.* **12.** *VEHICLE CODE 2012. STATE OF CALIFORNIA. // Published January 2012 by the DEPARTMENT OF MOTOR VEHICLES SACRAMENTO, CALIFORNIA- 734 p. – P.468.* **13.** *CALIFORNIA CIVIL CODE.* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.leginfo.ca.gov/cgi-bin/calawquery?codesection=civ&codebody=&hits=20http://yefimovpartners.com/view_post.php?id=53. **14.** *VEHICLE CODE 2012.* Вказана праця. – P. 470.